Құрылтайшы және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заңнама институты» ММ
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.iz.adilet.gov.kz
сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)
Редакциялық кеңес құрамы
Сәрпеков Р.Қ. *(Нұр-Сұлтан, Қазақстан) – (төраға)*
Абайділдинов Е.М. *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Абызов Р.М. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Белых В.С. *– з.ғ.д. (Екатеринбург, Ресей)*
Губин Е.П. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Мельник Р.С. *– з.ғ.д. (Киев, Украина)*
Моисеев А.А. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Муромцев Г.И. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Рахметов С.М. *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Малиновский В.А. *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Унзила Шапақ *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*

Редакциялық алқа құрамы
Құлжабаева Ж.О. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан) – (төраға)*
Азер Алиев *– PhD (Киль, Германия)*
Айымбетов М.А. *– ҚР еңбек сіңірген мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Байниязова З.С. *– з.ғ.к. (Саратов, Ресей)*
Қазбаева Ә.Ғ. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Казиев З.Ғ.*– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Қоныс В.Т. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Куликпаева М.Ж. *– PhD (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Мұшанов Т.Е. *(Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Нұрғазинов Б.Қ. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Нұрмағамбетов Р.Ғ. *– PhD (Қостанай, Қазақстан)*
Рахымбердин К.Х. *– з.ғ.д. (Өскемен, Қазақстан)*
Тегізбекова Ж.Ч. *– з.ғ.к. (Бішкек, Қызғызстан)*
Бас редактор
Колтубаева Г.Б.

Журнал редакциясы
Ердешева Д.Т.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.Қ.
Джамбуршин К.А.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінің БАҚ есепке қою туралы куәлігі № 11219-Ж 15.11.2010 ж.
(Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі №6592-Ж. 07.09.2005 ж.)
Мекен-жайы:
Қазақстан Республикасы, 010000,
Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел даңғ., 8 үй
тел.: 8 (7172) 74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

МАЗМҰНЫ

Редакция бағанасы 8

2018 жылғы Әділет министрлігі жұмысының қорытындысы бойынша Министрліктің кеңейтілген алқа отырысына Вице-министр Н.В. Панның баяндамасы 12

Конституциялық және әкімшілік құқық

Л.Т. ЖАНҰЗАҚОВА Әкімшілік-процестік құқықтың қатынастардың ұғымы және белгілері 21

Т.С. НҰРЫШЕВА Әкімшілік жазаларды тағайындау және қолданудағы кейбір мәселелер 28

Т.А. ЖЕЛДЫБИНА (Саратов қ.) Құқық теориясындағы зерттеулердің перспективалы бағыты ретінде заң шығару процесін қамтамасыз ету тетігі 35

М.И. ЖҰМАҒҰЛОВ, Д.М. ЖҰМАҒҰЛОВ Мемлекеттік басқару саласындағы қолданыстағы ұлттық заңнамаға сәйкес «Қазақстан Республикасының әкімшілік құқығы» саласының институттарын құрылымдау жүйесін реформалау 42

Азаматтық және азаматтық іс жүргізу құқығы

М.К. СҮЛЕЙМЕНОВ Қазақстанның құқықтық жүйесіне сот прецедентін енгізу перспективалары 49

М.К. СУЛЕЙМЕНОВ, А.Е. ДУЙСЕНОВА Соттар мен төреліктердің өзара іс-қимылы: теория және практика мәселелері 56

В.Т. ҚОНЫС, К.К. САБИРОВ, А.Т. БЕКЕН Алдын-ала бағаланған залалдар және олардың тұрақсыздық айыбымен ара-қатынасы 68

Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс

А.Н. АХПАНОВ, А.Л. ХАН Экстремизмге және терроризмге қарсы іс-қимылдың қылмыстық-процестік құралдарын нығайту туралы 75

Н.А. САРТАЕВА, Н.Б. МАУЫТҚАЛИ Кәмелетке толмағандардың қылмыстық жауаптылығы және оларды жазалау туралы халықаралық-құқықтық нормаларды Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасына имплементациялау 80

Н.К. ИМАНҒАЛИЕВ, А.Т. ЗАВОТПАЕВА Мұнайды жымқыруі үшін жауаптылық туралы қылмыстық-құқықтық нормаларды жетілдіру туралы 87

Т.С. ТЕМІРӘЛИЕВ, Е.А. ОМАРОВ Ақпараттық жүйелерді қолдану арқылы жасалған қылмыстарға қарсы іс-қимыл проблемалары және оларды шешу жолдары 93

Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану

М.А. СӘРСЕМБАЕВ, А.Қ. ҚҰСАЙЫНОВА Қазақстанның әлемдік тәжірибе аясында халықаралық транзиттік тасымалдар проблемаларды заңдық түрде шешуі 100

В.Н. СИНЕЛЬНИКОВА (Мәскеу қ.) Орта кәсіптік білім, оның негіздері: мектепке дейінгі және мектептегі тәрбиелеу мен білім беру 109

Ж.О. ҚҰЛЖАБАЕВА Меншік құқығы мен зияткерлік меншікті қорғау жөніндегі Дүниежүзілік экономикалық форумның Бәсекеге қабілетті жаһандық индексі рейтингісі бойынша жетекші елдердің халықаралық тәжірибесі 120

Құқықтық мониторинг

М.Қ. ЖҮСІПБЕКОВА ҚТұтынушылардың қажетті және анық ақпарат алуға құқықтары 128

Р.Е. ЖАҚЫПОВ Қазақстан Республикасындағы парламенттік тыңдаулар 134

М.И. ДЯЧУК Медиация - қазіргі заманның қажеттігі 140

Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практикасынан

М.А. АЙЫМБЕТОВ Заңнама терминдерін латын графикасымен жазудың кейбір мәселелері 146

МАЗМҰНЫ

Жас ғалым мінбері

А.М. КАЛГУЖИНОВА, С.С. СЕРІКБАЕВА Отбасы - тұрмыстық қатынастар саласындағы заңсыз әрекеттер: заңнамалық регламенттеу және әкімшілік практика 150

Ә.Н. СЕЙІТОВА Тауар белгілері туралы заңнаманың даму тарихы 159

Ж.К. ҚАРАЖАНОВА Квазимемлекеттік және жеке сектордағы сыбайлас жемқорлық ұғымының қалыптасуы туралы мәселесіне 168

Г.К. БЕЙСБЕКОВА Атқарушы билік органдарының заңға тәуелді актілерінің нормаларын нактылау туралы мәселесіне 174

Ғылыми өмір хроникасы

Тағайындалу туралы ақпараттық харбарлама 180

Қазақстан Республикасы Заңнама институтының Ресей халықаралық құқық қауымдастығының 62-ші жыл сайынғы жиналысына қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 27-31 қаңтар, Мәскеу қ. 182

Кітап көрмесі туралы ақпараттық хабарлама 186

«Жаршының» мұрағат беттері

Ш.Ж. ТАУКЕБАЕВА *Жүргізіліп жатқан әкімшілік реформалар мәнмәтініндегі билік органдары мен азаматтардың өзара іс-қимылының кейбір теориялық мәселелері (ҚР ЗИ Жаршысындағы №2(18)-2010ж. – 17-20-б.)* 188

Н.М. ПРИМАШЕВ, А.Б. ҚАЙЖАҚПАРОВА *З.ғ.к. Ш.Ж. Таукебаеваның «Жүргізіліп жатқан әкімшілік реформалар мәнмәтініндегі билік органдары мен азаматтардың өзара іс-қимылының кейбір теориялық мәселелері» ғылыми жарияланымына қайта оралғанда* 192

Есімнама

Қазақстанның заң ғылымы «алтын қорының» қазынасы (З.ғ.д., профессор С.М. Рахметовтің 70 жасына орай) 196

Қазақстандық құқық философиясы (З.ғ.д., профессор Ж.С. Елубаевтың 65 жасына орай) 200

Библиография

М.К.Сүлейменовтің, Ә.Е. Дүйсенованың «Взаимодействие судов и арбитражей в сфере альтернативного разрешения споров. Международный гражданский процесс» оқу курсына рецензия 205

М.К. Сүлейменовтің, Ә.Е. Дүйсенованың «Взаимодействие судов и арбитражей в Республике Казахстан» практикалық құралына рецензия 207

Халықаралық жеке құқық энциклопедиясына рецензия 209

Медиацияның даму перспективалары туралы монографияға рецензия 212

Даналық ойлар 216

Учредитель и издатель:
ГУ «Институт законодательства Республики Казахстан»
Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются на сайте **www.iz.adilet.gov.kz**
Включен в перечень изданий для публикации основных научных результатов диссертаций по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894 от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпеков Р.К. *(Нур-Султан, Казахстан) – (председатель)*
Абайдельдинов Е.М. *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Абызов Р.М. *– д.ю.н. (Москва, Россия)*
Белых В.С. *– д.ю.н. (Екатеринбург, Россия)*
Губин Е.П. *– д.ю.н. (Москва, Россия)*
Мельник Р.С. *– д.ю.н. (Киев, Украина)*
Моисеев А.А. *– д.ю.н. (Москва, Россия)*
Муромцев Г.И. *– д.ю.н.(Москва, Россия)*
Рахметов С.М. *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Малиновский В.А. *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Унзила Шапак *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*

Состав Редакционной коллегии
Кулжабаева Ж.О. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан) – (председатель)*
Азер Алиев *– PhD (Киль, Германия)*
Айымбетов М.А. *– заслуженный деятель культуры РК (Нур-Султан, Казахстан)*
Байниязова З.С. *– к.ю.н. (Саратов, Россия)*
Казбаева А.Г. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Казиев З.Г. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Конусова В.Т. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Куликпаева М.Ж. *– PhD (Нур-Султан, Казахстан)*
Мушанов Т.Е. *(Нур-Султан, Казахстан)*
Нургазинов Б.К. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Нурмагамбетов Р.Г. *– PhD (Костанай, Казахстан)*
Рахимбердин К.Х. *– д.ю.н. (Усть-Каменогорск, Казахстан)*
Тегизбекова Ж.Ч. *– к.ю.н. (Бишкек, Кыргызстан)*

Главный редактор
Колтубаева Г.Б.

Редакция журнала
Ердешева Д.Т.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуршин К.А.

Свидетельство о постановке на учет СМИ № 11219-Ж от 15.11.2010 г. Комитета информации и архивов Министерства культуры и информации Республики Казахстан (№ и дата первичной постановки на учет №6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес:
Республика Казахстан,010000,
г. Нур-Султан, пр. Мәңгілік ел, д. 8
тел.: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

СОДЕРЖАНИЕ

Колонка редакции 9

Доклад Вице-министра Пан Н.В. на расширенное заседание коллегии Министерства по итогам работы Министерства юстиции за 2018 год 16

Конституционное и административное право

Л.Т. ЖАНУЗАКОВА Понятие и признаки административно-процессуальных правоотношений 21

Т.С. НУРЫШЕВА Некоторые вопросы назначения и применения административных взысканий 28

Т.А. ЖЕЛДЫБИНА (г. Саратов) Механизм обеспечения процесса законотворчества как перспективное направление исследований в теории права 35

М.И. ЖУМАГУЛОВ, Д.М. ЖУМАГУЛОВ Реформирование системы структурирования институтов отрасли «Административное право Республики Казахстан» в соответствии с действующим национальным законодательством в области государственного управления 42

Гражданское и гражданско-процессуальное право

М.К. СУЛЕЙМЕНОВ Перспективы внедрения судебного прецедента в правовую систему Казахстан 49

М.К. СУЛЕЙМЕНОВ, А.Е. ДУЙСЕНОВА Взаимодействие судов и арбитражей: проблемы теории и практики 56

В.Т. КОНУСОВА, К.К. САБИРОВ, А.Т. БЕКЕН Заранее оцененные убытки и их соотношение с неустойкой 68

Уголовное право и уголовный процесс

А.Н. АХПАНОВ, А.Л. ХАН Об усилении уголовно-процессуальных средств противодействия экстремизму и терроризму 75

Н.А. САРТАЕВА, Н.Б. МАУЫТҚАЛИ Имплементация международно-правовых норм об уголовной ответственности и наказании несовершеннолетних в уголовное законодательство Республики Казахстан 80

Н.К. ИМАНГАЛИЕВ, А.Т. ЗАВОТПАЕВА О совершенствовании уголовно-правовых норм об ответственности за хищение нефти 87

Т.С. ТЕМИРАЛИЕВ, Е.А. ОМАРОВ Проблемы противодействия преступлениям, совершенным с применением информационных систем, и пути их решения 93

Международное право и сравнительное правоведение

М.А. САРСЕМБАЕВ, А.К. КУСАИНОВА Юридическое решение Казахстаном проблем международных транзитных перевозок в свете мирового опыта 100

В.Н. СИНЕЛЬНИКОВА (г. Москва) Среднее профессиональное образование, его основы: дошкольное и школьное воспитание и образование 109

Ж.О. КУЛЖАБАЕВА Международный опыт ведущих стран по рейтингу Глобального индекса конкурентоспособности Всемирного экономического форума по защите права собственности и интеллектуальной собственности 120

Правовой мониторинг

М. ЖУСУПБЕКОВА Права потребителей на получение необходимой и достоверной информации 128

Р.Е. ЖАКУПОВ Парламентские слушания в Республике Казахстан 134

М.И. ДЯЧУК Медиация – потребность современности 140

Из практики законотворчества на государственном языке

М.А. АЙЫМБЕТОВ Некоторые вопросы написания законодательных терминов латинской графикой 146

Трибуна молодого ученого

А.М. КАЛГУЖИНОВА, С.С. СЕРИКБАЕВА Противоправные действия в сфере семейно-бытовых отношений: законодательная регламентация и административная практика 150

А.Н. СЕИТОВА История развития законодательства о товарных знаках 159

Ж.К. КАРАЖАНОВА К вопросу о становлении понятия коррупции в квазигосударственном и частном секторе 168

Г.К. БЕЙСБЕКОВА К вопросу о конкретизации норм подзаконных актов органов исполнительной власти 174

Хроника научной жизни

Информационное сообщение о назначениях 180

Информационное сообщение о об участии Института законодательства Республики Казахстан в 62-м ежегодном собрании Российской ассоциации международного права, 27-31 января 2019 года, г. Москва 183

Информационное сообщение о книжной выставке 187

Архивные страницы «Вестника»

Ш.Ж. ТАУКИБАЕВА Некоторые теоретические вопросы взаимодействия органов власти и граждан в контексте проводимой административной реформы (статья в Вестнике ИЗРК, №2(18)-2010г. – С. 17-20) 188

Н.М. ПРИМАШЕВ, А.Б. КАЙЖАКПАРОВА Возвращаясь к научной публикации к.ю.н. Ш.Ж. Таукибаевой «Некоторые теоретические вопросы взаимодействия органов власти и граждан в контексте проводимой административной реформы» 192

Персоналии

Человек из «золотого фонда» юридической науки Казахстана (К 70-летию д.ю.н., профессора С.М. Рахметова) 196

Философия казахстанского права (К 65-летию д.ю.н., профессора Ж.С. Елюбаева) 200

Библиография

Рецензия на учебный курс Сулейменова М.К., Дуйсеновой А.Е. «Взаимодействие судов и арбитражей в сфере альтернативного разрешения споров. Международный гражданский процесс» 205

Рецензия на практическое пособие Сулейменова М.К., Дуйсеновой А.Е. «Взаимодействие судов и арбитражей в Республике Казахстан» 207

Рецензия на Энциклопедию международного частного права 209

Рецензия на монографию о перспективах развития медиации 212

Мудрые мысли 216

Founder and publisher:
SI «Institute of Legislation
of the Republic of Kazakhstan»
Published since 2006
All journal materials are placed
on the website
www.iz.adilet.gov.kz
Included in the list of publications of basic scientific results of dissertations on legal sciences (Order CCES MES RK №894 from 05.30.2013)

Editorial Council members
Sarpekov R.K. *(Nur-Sultan, Kazakhstan) – (Chairman)*
Abaydeldinov E.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Abyzov R.M. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Belih V.S. – *d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)*
Gubin E.P. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Melnik R.S. – *d.j.s. (Kiev, Ukraine)*
Moiseev A.A. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Muromcev G.I. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Rahmetov S.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Malinovski V.A. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Unzila Shapak – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Editorial Board members
Kulzhabayeva Zh.O. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan) – (Chairman)*
Azer Aliyev – *PhD (Kiel, Germany)*
Aiymbetov M.A. – *Honored Worker of Culture of Kazakhstan, (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Bainiyazova Z.S. – *c.j.s. (Saratov, Russian)*
Kazbayeva A.G– *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kaziyev Z.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Konusova V.T. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kulikpayeva M.Zh. – *PhD (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Mushanov T.E. *(Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Nurgazinov B.K. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Nurmagambetov R.G. – *PhD (Kostanai, Kazakhstan)*
Rakhimberdin K.H. – *d.j.s. (Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan)*
Tegizbekova Zh.Ch. – *c.j.s. (Bishkek, Kyrgyzstan)*
Chief Editor
Koltubayeva G.B.

The editorial staff
Yerdesheva D.T.
Zhumageldina B.Zh.
Bailenova A.K.
Dzhamburshin K.A.

The certificate of registration of mass media №11219-G from 15.11.2010 from the Committee of Information and Archives of the Ministry of Culture and Information of the Republic of Kazakhstan (Number and date of primary registration №6592-Zh.07.09.2005.)

Address:
The Republic of Kazakhstan,
010000, Nur-Sultan, Mangilik el pr., 8
tel .: 8 (7172) 74-02-06
fax: 8 (7172) 74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
e-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

CONTENT

Editorial 10

Report of the Vice-Minister Pan N.V. during an extended session of the Ministry panel on the outcomes of Ministry of justice in 2018 12

Constitutional and Administrative Law

L. T. ZHANUZAKOVA Concept and signs of administrative procedure legal relations 21

T.S. NURYSHEVA Some questions of appointment and application of administrative penalties 28

T.A. ZHELDYBINA (Saratov city) Mechanism for ensuring the lawmaking process as a prospective research direction in the theory of law 35

M. I. ZHUMAGULOV, D.M. ZHUMAGULOV Reforming of the system of institutions structuring of the branch “Administrative Law of the Republic of Kazakhstan” in accordance with the national legislation in force in the field of public administration 42

Civil and Civil Procedural Law

M.K. SULEIMENOV The prospects of implementation of judicial precedent to the legal system of Kazakhstan 49

M.K. SULEIMENOV, A.E. DUISENOVA The interaction of courts and arbitration: problems of the theory and practice 56

V.T. KONUSOVA, K.K. SABIROV, A.T. BEKEN Liquidated damages and their relationship to the penalty 68

Criminal law and Criminal procedure

A.N. AKHPANOV, A.L. KHAN On the strengthening of criminal procedure means of counteraction to extremism and terrorism 75

N. A. SARTAYEVA, N. B. MAUYTKALI Implementation of international law norms on criminal responsibility and punishment of minors into the criminal legislation of Republic of Kazakhstan 80

N.K. IMANGALIEV, A.T. ZAVOTPAYEVA On the issue of criminal legal norms improvement on the responsibility for oil stealing 87

T.S. TEMIRALIYEV, E.A. OMAROV Problems of counteraction to crimes committed with the application of information systems and the ways to solve such issues 93

International and Comparative law

M.A. SARSEMBAYEV, A.K. KUSAINOVA Legal solution of international transit transport by Kazakhstan in the light of the world experience 100

V. SINELNIKOVA (Moscow city) Secondary professional education, its bases: preschool and school nurturing and education 109

Zh. O. KULZHABAYEVA The international experience of leading countries in the rating of the Global Competitiveness Index of the World Economic Forum on the protection of right to property and intellectual property 120

Legal monitoring

M.K. ZHUSUPBEKOVA Rights of consumers to obtain necessary and reliable information 128

R. E. ZHAKUPOV Parliamentary hearings in the Republic of Kazakhstan 134

M.I. DYACHUK Mediation – a need of modern times 140

Lawmaking practice in the official language

M. A. AIYMBETOV Latin script and some aspects of legislative terms 146

Young scholar tribune

A.M. KALGUZHINOVA, S.S. SERIKBAYEVA Unlawful acts in the field of family and domestic relations: legislative regulation and administrative practice 150

A.N. SEITOVA History of the development of legislation on trademarks 159

Zh.K. KARAZHANOVA On the issue of formation of the definition of corruption in the quasi-state and private sector 168

G.K. BEYSBEKOVA On the issue of concretizing of executive authorities bylaws norms 174

The Chronicle of Scientific Life

Information note on appointments 180

Information note on participation of the Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan in the 62nd Annual meeting of the Russian Association of international law, January 27 - 31, 2019, Moscow 184

Information note on book fair 186

The archive pages of the«Bulletin»

Sh. Zh. TAUKIBAYEVA Some theoretical issues of interaction of public authorities and citizens within the context of ongoing administrative reform (scientific paper in the Bulletin of the Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan, №2(18)-2010.-17-20 p.) 188

N.M. PRIMASHEV, A.B. KAIZHAKPAROVA Back to the scientific paper of c.j.s. Zh. Taukibayeva «Some theoretical issues of interaction of public authorities and citizens within the context of ongoing administrative reform» 192

Personalities

A person from the “golden fund” of juridical science of Kazakhstan (To the 70th anniversary of Doctor of Law, Professor S.M. Rakhmetov) 196

The philosophy of Kazakhstani law (to the 65th Anniversary of Doctor of juridical sciences, professor Zh. S. Elubayev) 200

Bibliography

Review on the tutorial by Suleimenov M.K., A.E. Duisenova «Interaction of courts and arbitrations in the field of alternative dispute resolution. International civil proceedings» 205

Review on the practical guide by Suleimenov M.K., A.E. Duisenova «Interaction of courts and arbitrations in the Republic of Kazakhstan» 207

Review on Encyclopedia of private international law 209

Review on the monograph on prospects of development of mediation 212

Wise thoughts 216

ОӘЖ 343.3

КВАЗИМЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ ЖЕКЕ СЕКТОРДАҒЫ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҰҒЫМЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕСІНЕ

Каражанова Жанат Кокеновна
Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университетінің докторанты,
Семей, Қазақстан Республикасы,
e-mail: zhanat.karazhanova@mail.ru

Түйін сөздер: *сыбайлас жемқорлық; квазимемлекеттік сектор; жекеше сектор; сыбайлас жемқорлық түсінігі; сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет ету.*

Аннотация. *Осы мақалада автор Қазақстан Республикасының квазимемлекеттік және жеке секторындағы сыбайлас жемқорлық ұғымы қалыптасуының өзекті сұрақтарын қарастырған, квазимемлекеттік және жеке сектордағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет ету сұрақтарын реттейтін халықаралық-құқықтық, отандық және шетелдік құқықтық актілер талданған. Отандық заңнаманы салыстырмалы-құқықтық талдау көрсеткендей, Қазақстан Республикасындағы квазимемлекеттік сектордағы сыбайлас жемқорлық анықтамасын беруге мүмкіндік туғызды. Квазимемлекеттік сектор субъектілері олардың басшылары түрінде билік органдарының субъектілері сияқты қылмыстық жауаптылыққа бірдей тартылады деген қорытынды жасалған. Сондықтан, квазимемлекеттік сектор субъектілерін кеңейту ұсынылған, квазимемлекеттік секторда материалдық-қаржылық ресурстармен және мемлекеттік бағдарламалармен байланысты құрылымдық бөлімше басшыларына дейін қылмыстық жауаптылыққа тартылуы керек.*

Халықаралық заңнама мен шетелдік әдебиеттерді толық талдау нәтижесінде жеке сектор анықтамасын «көпшілікке арналған міндет» және «көпшілікке арналған қызмет» ұғымдарының негізінде бөліп алуға мүмкіндік туғызды.

Квазимемлекеттік және жеке сектордағы түсіністік аппаратты талдау негізінде Қазақстан Республикасы квазимемлекеттік және жеке секторындағы сыбайлас жемқорлық анықтамасын бөліп алу мүмкін болды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет ету және қылмыстық құқық бұзушылықтарды дұрыс саралау мақсатында автор сыбайлас жемқорлық қылмыстық құқық бұзушылықтарын бір тарауға «Сыбайлас жемқорлық қылмыстық құқық бұзушылықтары» деген атаумен қосуды ұсынып отыр.

Автор нұсқамалары мен ұсыныстары Қазақстан Республикасының Парламентімен заңшығару қызметінде, мемлекеттік органдармен және қылмыстық қудалау органдарымен Қазақстан Республикасы квазимемлекеттік және жеке секторындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет ету бөлігінде қылмыстық заңнаманы жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау барысында қолданылуы мүмкін. Автор қорытындылары сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет ету және қылмыстық жауаптылыққа тарту саласында заңнаманы жетілдіруге бағытталған.

К ВОПРОСУ О СТАНОВЛЕНИИ ПОНЯТИЯ КОРРУПЦИИ В КВАЗИГОСУДАРСТВЕННОМ И ЧАСТНОМ СЕКТОРЕ

Каражанова Жанат Кокеновна
Докторант Казахского гуманитарно-юридического
инновационного университета, Семей, Республика Казахстан,
e-mail: zhanat.karazhanova@mail.ru

Ключевые слова: *коррупция; квазигосударственный сектор; частный сектор; понятие коррупции; противодействие коррупции.*

Аннотация. *В настоящей статье автор рассматривает актуальные вопросы становления понятий коррупции в квазигосударственном и частном секторе Республики Казахстан, проанализированы международно-правовые, отечественные и зарубежные правовые акты, регулирующие вопросы противодействия коррупции в квазигосударственном и частном сек-*

торе. Проведенный сравнительно-правовой анализ отечественного законодательства дал возможность определить коррупцию в квазигосударственном секторе Республики Казахстан. Сделан вывод, что субъекты квазигосударственного сектора в лице их руководителей привлекаются к уголовной ответственности, также как и субъекты органов власти. В связи с этим, автором предлагается расширение субъектов квазигосударственного сектора до руководителей структурных подразделений, лиц связанных с государственными закупками, и лиц реализующих государственные программы.

Тщательный анализ международного законодательства и зарубежной литературы дал возможность выделить определение частного сектора на основании понятий «публичной функции» и «публичной услуги».

На основании полного анализа понятийного аппарата квазигосударственного сектора и частного сектора выделено определение коррупции в квазигосударственном и частном секторе Республики Казахстан.

В целях противодействия коррупции и правильной квалификации уголовных правонарушений автор предлагает объединение всех коррупционных уголовных правонарушений в одну главу УК РК с наименованием «Коррупционные уголовное правонарушения».

Рекомендаций и предложения автора могут быть использованы Парламентом Республики Казахстан в законотворческой деятельности, государственными органами и органами уголовного преследования в разработке предложений по совершенствованию уголовного законодательства в части противодействия коррупции квазигосударственном и частном секторе Республики Казахстан.

Выводы автора направлены на совершенствование законодательства в области противодействия коррупции и привлечения к уголовной ответственности.

ON THE ISSUE OF FORMATION OF THE DEFINITION OF CORRUPTION IN THE QUASI-STATE AND PRIVATE SECTOR

Karazhanova Zhanat Kokenovna
Doctoral student of the Kazakh Humanitarian Juridical Innovative University, Semey, Republic of Kazakhstan,
e-mail: zhanat.karazhanova@mail.ru

Keywords: *corruption; quasi-public sector; private sector; the concept of corruption; anti-corruption.*

Abstract. *In this article, the author examines topical issues of the formation of the concepts of corruption in the quasi-state and private sector of the Republic of Kazakhstan, analyzes international legal, domestic and foreign legal acts regulating the issues of combating corruption in the quasi-state and private sector. A comparative legal analysis of domestic legislation made it possible to determine corruption in the quasi-public sector of the Republic of Kazakhstan. It was concluded that the subjects of the quasi-state sector in the person of their leaders are brought to criminal responsibility, as well as the subjects of the authorities. In this regard, the author proposes the expansion of the subjects of the quasi-public sector to the heads of departments, persons associated with government procurement, and those implementing government programs.*

A thorough analysis of international legislation and foreign literature made it possible to single out the definition of the private sector on the basis of the concepts of "public function" and "public service".

Based on a complete analysis of the conceptual apparatus of the quasi-state sector and the private sector, the definition of corruption in the quasi-state and private sector of the Republic of Kazakhstan is highlighted.

In order to counter corruption and the correct qualification of criminal offenses, the author proposes the unification of all corruption criminal offenses into one chapter of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan with the name "Corruption criminal offenses".

Recommendations and suggestions of the author can be used by the Parliament of the Republic of Kazakhstan in lawmaking, government agencies and criminal prosecution agencies in developing proposals for improving criminal legislation in terms of combating corruption in the quasi-state and private sector of the Republic of Kazakhstan.

The findings of the author are aimed at improving the legislation in the field of combating corruption and bringing to criminal responsibility.

Заңгер-ғалымдар мен заңгер-практиктер арасында сыбайлас жемқорлық аясы жөнінде тұрақты көзқарас әлі де толық қалыптаспаған [1, 58 б.].

Алайда отандық заңнама мен шетелдік заңнаманы талдай көрсеткендей, сыбайлас жемқорлық аясы кең екенін байқауға болады.

Қазіргі кезде ел экономикасының дамуы мен активтерді басқару үшін квазимемлекеттік жіне жекеше сектордың рөлі өте маңызды. Осы секторларды қолдау мақсатында жылдан жылға ұлттық қордан көптеген қаражат бөлініп отыр, бірақ оның тиімді дамуына сыбайлас жемқорлық әсер етеді.

Халықаралық ұйымдардың деректері бойынша квазимемлекеттік және жекеше сектордағы сыбайлас жемқорлықтың қаупін оның мемлекеттік сектордағы ауқымдарымен толық салыстыруға болады[1].

Квазимемлекеттік сектор анықтамасы бірден бір актіде көзделмеген екен. Оның анықтамасын ғылыми еңбектердің бірінде авторлар тобы (М.Д. Каражанов, Ж.К. Каражанова және Д.А. Жампеисов) келесідей беріп отыр: квазимемлекеттік сектор деп мемлекетпен құрылған мемлекеттік кәсіпорындар, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер, акционерлік қоғамдар, мемлекет құрылтайшысы, қатысушысы немесе акционері болып табылатын ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар, сондай-ақ еншілес, тәуелді және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес олармен үлестес болып табылатын субъектілердің қызметін қамтитын бизнес секторы [2, 191 б.].

Алғаш рет заңды түрде квазимемлекеттік сектор субъектілері ұғымын 2008 жылғы 4 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі» енгізді. Бюджет кодексінің 3-бабының 31-тармағына сәйкес «квазимемлекеттік сектор субъектілері – мемлекеттік кәсіпорындар, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер, акционерлік қоғамдар, оның ішінде мемлекет құрылтайшысы, қатысушысы немесе акционері болып табылатын ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар, сондай-ақ еншілес, тәуелді және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес олармен үлестес болып табылатын өзге де заңды тұлғалар»[2]. Осы анықтамаға ұқсас мағынада бірақ бірдей емес анықтама «Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541-IV Заңының 1-бабының 2-тармағында «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабының 3-тармағында «квазимемлекеттік сектор субъектілері – мемлекеттік кәсіпорындар, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер, акционерлік қоғамдар, оның ішінде қатысушысы немесе акционері мемлекет болып табылатын ұлттық басқару холдингтері, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес олармен үлестес болып табылатын еншілес, тәуелді және өзге де заңды тұлғалар», - табылады деп көрсетілген. Осындай заң техникасындағы айырмашылықтар болмау мақсатында осы заң актілеріндегі келіспеушілікті бірыңғай келтіру қажет. Осы мақсатта «квазимемлекеттік сектор субъектілері» анықтамасын Бюджет кодексінің 3-бабының 31-тармағына бірыңғайға келтіріп енгізу керек.

Квазимемлекеттік сектор субъектілері жасаған сыбайлас жемқорлығы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар қатарына жатады.

Квазимемлекеттік сектор субъектілерін мемлекеттік мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдарға жатқызу 2015 жылғы 18 қарашадағы «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабының 4-тармағымен көзделген еді[3].

А. Шпекбаевтың өз сөзінде, осы саладағы сыбайлас жемқорлық қылмыстық құқық бұзушылықтар санының өсуі жөнінде қылмыстық статистика көрсетеді. «Егер 2016 жылы 137 қылмыс тіркелсе, 2017 жылдың 4 айы бойынша 51 тіркелген, яғни 1,5 есе өсті. Қылмыстық статистика көрсеткендей, олардың 55% мемлекеттік сатып алулар саласында тіркелген. Алайда, квазимемлекеттік сектор саласында оның көлемі 3-5 есе мемлекеттік сатып алулар саласынан қарағанда артық», - деп айтты[4].

Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексінің 3-бабына сәйкес және «Сыбайлас жемқорлыққа карсы іс-қимыл туралы» Қа-

---

[1] Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы туралыҚазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы № 986 Жарлығы. Қол жеткізу режимі: //http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1400000986

*[2] Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі. Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 желтоқсандағы N 95-IV Кодексі. Қол жеткізу режимі: //http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K080000095_*

[3] «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V ҚРЗ. Қол жеткізу режимі: //http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1500000410

[4] Коррупция препятствует развитию квазигосударственного сектора в Казахстане. Режим доступа://https://wfin.kz/publikatsii/item/12880-korruptsiya-prepyatstvuet-razvitiyu-kvazigosudarstvennogo-sektora-v-kazakhstane.html

зақстан Республикасының Заңының 1-бабы көрсеткендей сыбайлас жемқорлық қылмыстық құқық бұзушылықтар субъектілеріне ұлттық холдингтар мен компанияларда басқарушылық функция атқаратын адамдар ғана жатады.

Осы квазимемлекеттік сектордағы кейбір қызметкерлер сыбайлас жемқорлық қылмыстық құқық бұзушылықтар субъектілер қатарына жатпайды. Алайда, осындай заңдағы кемшіліктер қылмыстық қудалау органдарына сыбайлас жемқорлық әрекеттер үшін жауаптылыққа тартуға мүмкіндік бермейді, яғни айрықша сыбайлас жемқорлық тәуекелі болып табылады. Сондықтан, Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексінің 3-бабының 28-тармағына және «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабы 4-тармағына келесі мәтіндегі өзгерісті енгізу керек: «...квазимемлекеттік секторда материалдық-қаржылық ресурстармен және мемлекеттік бағдарламалармен байланысты құрылымдық бөлімше басшылары». Оларға: мемлекеттік сатып алулармен, материалдық-қаржылық ресурстармен және мемлекеттік бағдарламалармен байланысты құрылымдық бөлімшелелер басшыларын, бухгалтерлер, заңгерлер, өзге де қызметкерлер жатуы керек.

Сонымен қатар, квазимемлекеттік секторда сыбайлас жемқорлық тәуекелдерді азайту мақсатында қоғамдық бақылау мен қызметкерлердің 2 жылда ауысып тұру мүмкіндігін енгізген жөн болады.

Квазимемлекеттік сектордағы сыбайлас жемқорлық мемлекеттік билік саласындағы сыбайлас жемқорлыққа теңелген болса, жекеше сектордағы сыбайлас жемқорлық мәселесі толық айқындалмаған.

Жекеше сектор біздің елде жеке меншік саласындағы экономика секторын білдіреді, бірақ халықаралық-құқықтық актілерде жекеше саланы жария салаға қарсы келетін саланы көздейді.

Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясы 12-бабының 1-тармағына сай әрбір Қатысушы мемлекет өзінің ішкі заңнамасының негізгі принциптеріне сәйкес жеке секторда сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, бухгалтерлік есеп пен аудит стандарттарын күшейту және осындай шараларды сақтамағаны үшін азаматтық-құқықтық, әкімшілік немесе қылмыстық санкциялардың, тиісті жағдайларда, тиімді, мөлшерлес және тежемелі ықпалын белгілеу жөнінде шаралар қолданады[5].

Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясының 21-бабын талдау көрсеткендей, жекеше сектордағы сыбайлас жемқорлық екі нысанда болады: a) жеке секторды ұйымдастыру жұмысына басшылық ететін немесе кез келген сапада, осындай ұйымда, осындай адам немесе басқа адам үшін жұмыс істейтін адам өзінің міндеттерін бұза отырып қандай да бір әрекет немесе әрекетсіздік жасауымен тікелей өзі немесе делдалдар арқылы қандай да бір заңсыз басымдылыққа уәде беру, оны ұсыну немесе беру; b) жеке секторды ұйымдастыру жұмысына басшылық ететін немесе кез келген сапада, осындай ұйымда, осындай адам немесе басқа адам үшін жұмыс істейтін адам өзінің міндеттерін бұза отырып қандай да бір әрекет немесе әрекетсіздік жасауымен тікелей өзі немесе делдалдар арқылы қандай да бір заңсыз басымдылықты қорқытып алу немесе қабылдау[6].

Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясында тікелей жекеше сектор анықтамасы жоқ, бірақ оның анықтамасын жария сектор анықтамасын талдау арқылы анықтауға болады.

Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясын 7-бабының 1-тармағына сәйкес «Жария сектор» ретінде әрбір Қатысушы мемлекет тиісті жағдайларда және өзінің құқықтық жүйесінің негізгі принциптеріне сәйкес азаматтық қызметшілердің және тиісті жағдайларда сайланып қойылмайтын жария лауазымды адамдарды жұмысқа қабылдау, іріктеу, қызмет өткеруі, қызметі жағынан өсуі және өз еркімен орнынан түсу сияқты жүйені құруға, қолдауға және нығайтуға ұмтылады[7].

Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясының тікелей мазмұнын талдау көрсетнкедей, жария сектор – бұл жария лауазымды тұлғалар қызметін қамтитын сектор. Сондықтан, жеке секторда жария лауазымды тұлғалар қатыса алмайды.

Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясының 2-бабының «а» тармағына сәйкес «жария лауазымды

---

[5] *Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясын ратификациялау туралы Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 мамырдағы N 31 Заңы. Қол жеткізу режимі: // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z080000031_*

[6] *Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясын ратификациялау туралы Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 мамырдағы N 31 Заңы. Қол жеткізу режимі: // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z080000031_*

[7] *Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясын ратификациялау туралы Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 мамырдағы N 31 Заңы. Қол жеткізу режимі: // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z080000031_*

тұлға» дегеніміз: i) Қатысушы мемлекеттің заң шығарушы, атқарушы, әкімшілік немесе сот органында тұрақты немесе уақытша негізде еңбекке ақылы немесе ақысыз, осы тұлғаның лауазым дәрежесіне қарамастан, қандай да бір қызмет атқаратын кез келген тағайындалатын немесе сайланатын тұлғаны білдіреді; ii) қандай да бір көпшілікке арналған міндетті орындайтын, мұның өзі Қатысушы мемлекеттің ішкі заңнамасында анықталатындай және осы Қатысушы мемлекеттің құқықтық істі реттеу саласында қолданатындай, оның ішінде көпшілікке арналған ведомство немесе көпшілікке арналған кәсіпорында, немесе қандай да бір көпшілікке арналған қызмет атқаратын кез келген басқа тұлғаны[8].

Осы анықтамадан, бірінші белгісі бойынша мемлекеттік органда қызмет істейтін тұлғалар, екінші белгісі қосымша сипаттауды талап етіп отыр.

Екінші белгісінде көпшілікке арналған міндет және көпшілікке арналған қызмет жөнінде айтылған.

С.Б. Жилинаның пікірінше, көпшілікке арналған міндет бұл жария яғни қоғамдық мүдденi қанағаттандыру үшін әртүрлі субъектілердің, әсіресе мемлекеттік құрылымдардың қызмет бағыттары [3, 31 б.].

Көпшілікке арналған қызмет ұғымы бірінші ұғымға қарағанда қиынырақ болып келеді, ол билік органының актісі немесе әртүрлі шарттық және өзге негіздер бойынша мемлекеттік емес субъектілермен орындалатын мемлекеттің жария қызметі [4, 5 б.].

«Көпшілікке арналған қызмет» термині «мемлекеттік қызмет» ұғымынан қарағанда кеңірек ол мемлекеттік және мемлекеттік емес құрылымдармен де орындалады, оларды біріктіретін – қоғамның қажеттілігі, қоғамдық мүдде және әлеуметтік маңыздылық [5, 15 б.].

Көпшілікке арналған қызметті шексіз субъектілер саны қолданыла алады, яғни олар барлық қызметті пайдаланылушыларға бағытталады. Сонда барлық пайдаланылушылар бірдей тең құқықтарға ие болуы тиіс [6, 2 б.].

Сонымен, қызметтерді талдау көрсеткендей, жария қызметке әлеуметтік қамсыздандыру, медициналық көмек көрсету, оқыту және табиғи монополиялар қызметтері жатады. Алайда, өзге де ұқсас қызметтер жария болатындығы жөнінде күмәніміз жоқ.

Осы тұжырымды ескере отырып, жекеше секторға жария қызметті көрсететін мемлекеттік емес құрылымдардың және мемлекет үлесі бар құрылымдардың қызметін қоспағанда, экономикалық, қаржылық және коммерциялық қызметті жатқызамыз.

Сонымен, квазимемлекеттік және жекеше сектордағы сыбайлас жемқорлық деп квазимемлекеттік және жекеше сектордағы субъектілермен өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өзі немесе делдалдар арқылы жеке өзіне не үшінші тұлғаларға мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе табу мақсатында заңсыз пайдалануы, сол сияқты игіліктер мен артықшылықтарды беру арқылы осы адамдарды параға сатып алу.

Квазимемлекеттік сектордағы сыбайлас жемқорлық субъектісіне қатысты мәселе нақты мемлекеттік билік субъектісіне теңелсе, жекеше секторда қылмыстық жауаптылық сұрақтары бөлек шешіледі. Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексінің 9-тарауы «Коммерциялық және өзге де ұйымдардағы қызмет мүдделеріне қарсы қылмыстық құқық бұзушылықтар» деп аталады. Осы тарауда көзделген баптар ек түрлі қылмыстық әрекеттер үшін жауаптылық көздейді: өкілеттіктерді теріс пайдалану және параға коммерциялық сатып алу. Жекеше сектордағы қылмыс субъектісі - коммерциялық немесе өзге ұйымда басқару функцияларын орындайтын адам. ҚР ҚК-нің 3-бабының 19-тармағында коммерциялық немесе өзге ұйымда басқару функцияларын орындайтын адам ретінде – мемлекеттік орган, жергілікті өзін-өзі басқару органы не мемлекеттің үлесі елу пайыздан асатын ұйым болып табылмайтын ұйымда тұрақты, уақытша не арнайы өкілеттік бойынша ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық міндеттерді орындайтын адам, - көзделген[9].

Шетелдік қылмыстық заңнаманы талдау көрсеткендей, АҚШ-та қылмыстық заңнамамен банктерде, оның директоры немесе банк қызметкері банк инспекторына несие немесе кез келген мүліктік сипаттағы көмек көрсетсе қылмыстық жауаптылыққа тартылады [7, 286 б.].

Сингапур қазіргі кезде сыбайлас жемқорлық деңгейі бойынша ең төмен ел болып саналады. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет ету туралы» Заңның 5,6 баптарында парақорлыққа толық тыйым салынған. Бұл талап қызмет түріне қарамастан бірде болып табылады. Бірдей қылмыстық жауаптылық мемлекеттік билік субъектілеріне, коммерциялық ұйым

*[8] Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы конвенциясын ратификациялау туралы Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 мамырдағы N 31 Заңы. Қол жеткізу режимі: // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z080000031_*

[9] Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ҚРЗ. Қол жеткізу режимі: // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000226

субъектілеріне және жеке адамдарға да көзделген [7, 287 б.].

Сингапурдың қылмыстық кодексінде жекеше сектордағы сыбайлас жемқорлық үшін қылмыстық жауаптылық заңсыз табыстар мен заңсыз комиссияларды қамтиды. Сыбайлас жемқорлықпен күресу мақсатында Сингапур экономика секторына қарамастан, материалдық жағынан ақпарат берген адамдарды сыйақымен қамту мүмкіндігін көздеген еді[10]. Шетел тәжірибесінде экономика секторы бойынша бөлек жауаптылыққа тарту немесе жеңілдеу жаза көздеу қарастырылмаған екенін аңғару қиын емес.

Отандық қылмыстық кодексте сыбайлас жемқорлық үшін жауаптылықты көздейтін екі ұқсас тараулар көзделген, біріншісі 9-тарау «Коммерциялық және өзге де ұйымдардағы қызмет мүдделеріне қарсы қылмыстық құқық бұзушылықтар» және екіншісі 15-тарау. «Мемлекеттік қызмет пен мемлекеттік басқару мүдделеріне қарсы сыбайлас жемқорлық және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтар» және бөлек баптар ҚК-тің басқа тарауларында кездеседі. Бірдей заң техникасы мен түсініктемесі болу мақсатында осы тарауларды біріктіретін «Сыбайлас жемқорлық қылмыстық құқық бұзушылықтары» деген тарауға енгізу керек, - де есептеймін. Осындай өзгерістер енгізу сыбайлас жемқорлық үшін жауаптылыққа тартуды жеңілдетеді, қылмыстарды тез саралауға мүмкіндік туғызады.

ӘДЕБИЕТ

1. Красноусов С.Д. К вопросу о коррупции в частном секторе // «Актуальные проблемы экономики и права» №4. 2012. С.58-62.

2. Каражанов М.Д., Каражанова Ж.К, Жампеисов Д.А. Меры противодействия коррупционной преступности в квазигосударственном и частном секторах Республики Казахстан / // Всероссийский криминологический журнал. - 2017. - Т. 11, №1. - С. 190–204. - DOI: 10.17150/2500-4255.2017.11(1).190-204.

3. Жилина С.Б. Правовое обеспечение исполнения коммерческими банками публичных функций в Российской Федерации: дис. ...канд. юрид. Наук – Ростов на/Д., 2006. – 223 с.

4. Талапина Э., Тихомиров Ю. Публичные фнкции в экономике //Право и экономика. – 2002. - №6. С. 5.

5. Терещенко Л.К. Услуги: государственные, публичные, социальные //Журнал российского права. – 2004. -№10. – С. 15.

6. Нестеров А.В. Понятие услуги государственной, общественной (социальной) и публичной // СПС Консультант Плюс.

7. Захарова В.И. Правовое регулирование антикоррупционной экспертизы в зарубежных странах. «Государство и право. Юридические науки» 2012. С. 286-289.

REFERENCES

1. Krasnousov S.D. K voprosu o korrupcii v chastnom sektore // «Aktual'nye problemy ehkonomiki i prava» №4. 2012. S.58-62.

2. Karazhanov M.D., Karazhanova Zh.K, Zhampeissov D.A. Mery protivodejstviya korrupcionnoj prestupnosti v kvazigosudarstvennom i chastnom sektorah Respubliki Kazahstan / // Vserossijskij kriminologicheskij zhurnal. - 2017. - T. 11, № 1. - S. 190–204. - DOI: 10.17150/2500-4255.2017.11(1).190-204.

3. Zhilina S.B. Pravovoe obespechenie ispolneniya kommercheskimi bankami publichnyh funkcij v Rossijskoj Federacii: dis. ...kand. yurid. Nauk – Rostov na/D., 2006. – 223 s.

4. Talapina E., Tihomirov Yu. Publichnye fnkcii v ehkonomike //Pravo i ehkonomika. – 2002. -№6. S.5.

5. Tereshchenko L.K. Uslugi: gosudarstvennye, publichnye, social'nye //ZHurnal rossijskogo prava. – 2004. -№10. – S.15.

6. Nesterov A.V. Ponyatie uslugi gosudarstvennoj, obshchestvennoj (social'noj) i publichnoj // SPS Konsul'tant Plyus.

7. Zaharova V.I. Pravovoe regulirovanie antikorrupcionnoj ehkspertizy v zarubezhnyh stranah. «Gosudarstvo i pravo. YUridicheskie nauki» 2012. S.286-289.